

Barn med föräldrar som har alkoholproblem i Sverige – en översikt

Kapitel 11 i antologin Barn är anhöriga – vågar vi lyssna på dem?

Nka Barn som anhöriga 2025:2 - särtryck

© 2025 Mats Ramstedt, Jonas Raninen och Nationellt kompetenscentrum anhöriga™

REDAKTÖRER Rosita Brolin, Ritva Gough, Lennart Magnusson, Elizabeth Hanson

Ta del av hela antologin på www.anhoriga.se/publicerat/publikationer-barn-som-anhoriga/

Kapitel 11

Barn med föräldrar som har alkoholproblem i Sverige – en översikt

Mats Ramstedt, Jonas Raninen

Mats Ramstedt är docent i sociologi och forskargrundsledare vid Karolinska Institutet. Han är även forskningsansvarig på Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (CAN). Hans forskning fokuserar främst på studier om sambandet mellan alkoholkonsumtion och alkoholrelaterade skador i befolkningen. Han har även publicerat ett flertal studier om barn som växer upp med föräldrar som har alkoholproblem – både när det gäller att uppskatta problemets omfattning och att belysa vilka konsekvenser detta kan få för barnen.

Jonas Raninen är socionom och docent i beroendelära vid Centrum för Psykiatrforskning på Karolinska Institutet. Hans forskning rör mest epidemiologiska studier om hur alkoholkonsumtion och skador av alkohol är spridda i befolkningen. Han har dessutom publicerat flertalet rapporter och vetenskapliga artiklar kring barn som växer upp med föräldrar som har alkoholproblem, både försök till att uppskatta problemets omfattning och konsekvenser för barn som växer upp med föräldrar som har alkoholproblem.

Sammanfattning

Det saknas en etablerad metodik för att ta reda på hur många barn som växer upp med föräldrar som har alkoholproblem, och resultaten i befintlig forskning varierar därför kraftigt beroende på definition och metod. En svensk sammanställning visar att drygt 20 procent av barn i Sverige någon gång under uppväxten har haft en förälder med alkoholproblem, medan 3,5 procent levit med mycket allvarliga problem. Uppskattningarna är grova men tydliggör hur omfattande och varierande problematiken är samt hur känsliga skattningarna är för hur man mäter och definierar barn i denna situation.

Barn i dessa familjer växer ofta upp i instabila och konfliktfyllda miljöer med bristande omsorg, vilket leder till en ökad risk för psykosociala problem både under barndomen och i vuxenlivet. Att dessa barn utgör en särskilt utsatt grupp är tydligt och oberoende av om problemen orsakas direkt av alkoholproblemet hos föräldrarna och/eller på andra samverkande riskfaktorer i barnets miljö.

Forskning visar att socioekonomiska faktorer, som lägre utbildning och ekonomiska svårigheter, ökar risken för utsatthet. Flickor tenderar också att uppleva en större utsatthet än pojkar, vilket tyder på en högre sårbarhet och medvetenhet. Många av dessa barn utvecklar strategier för att hantera sin situation, exempelvis genom att ta ansvar i hemmet, skydda sina föräldrar eller genom att dölja problemen på grund av känslor av skam. De flesta kommuner erbjuder stödinsatser men det är oklart hur många barn som faktiskt nås och den samlade kunskapen tyder på att det finns ett betydande behov av stöd för denna grupp i Sverige som idag inte uppfylls.

Summary

Growing Up with Parental Alcohol Problems: The Situation in Sweden

There is no established methodology for determining how many children grow up with parents who have alcohol problems. As a result, existing research findings vary greatly depending on the definitions and methods used. A Swedish review found that just over 20 percent of children in Sweden have, at some point during childhood, lived with a parent with alcohol problems, and that 3.5 percent have experienced very serious issues. Although these estimates are rough, they clearly demonstrate the extent and variation of the problem, as well as the sensitivity of the numbers to how the issue is defined and measured.

Children in these families often grow up in unstable and conflict-ridden environments characterised by a lack of care, which increases their risk of developing psychosocial problems, both during childhood and later in life. These children constitute a particularly vulnerable group, regardless of whether the harm stems directly from the alcohol misuse or from interacting risk factors in the child's environment.

Research has shown that socio-economic factors such as low educational attainment and financial hardship increase the risk of vulnerability. Girls are also more likely than boys to report negative experiences, suggesting both greater vulnerability and heightened awareness. Many of these children adopt coping strategies, such as taking on responsibility at home, shielding their parents, or concealing the situation due to feelings of shame and stigma.

Although most municipalities in Sweden offer support services for children in these circumstances, it remains unclear how many are reached. Overall, the existing evidence points to a significant gap between the support that is needed and what is currently provided for this group of children.

Inledning

I sin bok Vakthunden – Barn i alkoholens skugga [1] beskriver Ulla Waldenström hur hon under sin uppväxt ständigt var på sin vakt mot sin pappas drickande – hon övervakade när det började och förutsåg situationer som kunde eskalera. Dock var det först i vuxen ålder efter en framgångsrik yrkeskarriär som de flesta svårigheterna som härrörde från denna erfarenhet på riktigt drabbade henne. Hon noterar också att hennes bror uppfattade situationen annorlunda; faktiskt beskriver hon det som att han inte alls upplevde några problem med deras pappas drickande.

Detta exempel belyser komplexiteten i barns erfarenheter av föräldrars alkoholkonsumtion som är temat för detta kapitel. Vi kommer att lyfta ett antal frågor som vi försöker besvara utifrån kunskapsläget i den senaste forskningen och fokusera på följande frågeställningar:

- Hur många barn har föräldrar som har problem med alkohol?
- Vad vet vi om de här barnens livssituation och om risker för problem?
- Varierar utsattheten mellan olika grupper?
- Hur många får hjälp och vilket stöd får de?

Hur många barn växer upp med föräldrar som har problem med alkohol?

Det finns förvånansvärt lite forskning om hur många barn som växer upp med föräldrar som har alkoholproblem. Detta var en av slutsatserna i en genomgång av den internationella vetenskapliga litteraturen av studier som innehåller skattningar om andelen barn som växer upp med föräldrar som har alkoholproblem [2]. Efter att ha sökt igenom den samlade internationella vetenskapliga litteraturen identifierades endast 23 studier som innehöll skattningar av hur många barn som växt upp med minst en förälder som hade en problematisk alkoholkonsumtion. Studierna var dessutom begränsade till situationen i Norden, Storbritannien och USA.

En tankeväckande slutsats som drogs i den här översiktsstudien var att skattningarna varierade avsevärt mellan olika studier, från så lite som 2 procent till så mycket som 34 procent av alla barn under 18 år. Dessa skillnader berodde delvis på när och var studierna genomfördes, men speglade också avsaknaden av en enhetlig definition av vad det innebär att vara barn till någon med alkoholproblem. Vissa studier utgår från barn till föräldrar som har fått vård eller behandling för sina alkoholproblem och som därmed kan identifieras via vårdregister. Denna avgränsning resulterar i lägre skattningar eftersom den utesluter den stora grupp av föräldrar med alkoholproblem som inte söker, eller får, hjälp.

Studier som i stället baseras på självrapporterade uppgifter från urval som representerar hela befolkningen, eller på samtliga barn i befolkningen, kommer fram till avsevärt högre skattningar eftersom även mildare problematik fångas in. Studiernas olika resultat beror således till stor del på att man använder olika definitioner av föräldrarnas alkoholproblem, att man använder olika typer av

statistiska uppgifter och att man fångar in problematik som varierar i allvarlighetsgrad.

Med utgångspunkt från resultaten i den internationella genomgången har det också gjorts ett försök att skatta hur många dessa barn är i Sverige genom att befintliga skattningar genomförda i Sverige med olika metoder sammanställdes. Det resulterade i fyra olika kategorier som varierade i allvarlighetsgrad med avseende på barnens utsatthet och exponering för sina föräldrars alkoholproblem.

Sammanställningen visade att:

- Drygt 20 procent av alla barn i Sverige har någon gång under uppväxten haft minst en förälder med alkoholproblem. Det motsvarar 430 000 barn.
- 15 procent av alla barn i Sverige har påverkats negativt av att ha vuxit upp med minst en förälder med alkoholproblem. Det motsvarar 320 000 barn.
- 10 procent av alla barn i Sverige har påverkats mycket negativt av att växa upp i en familj där minst en förälder har alkoholproblem. Det motsvarar 215 000 barn.
- Andelen barn till föräldrar med mycket allvarliga alkoholproblem uppgår till ca 3,5 procent vilket motsvarade ca 75 000 av samtliga barn under 18 år i Sverige år 2018.

Denna sammanställning bör ses som en grov uppskattning av problemets omfattning och kanske framför allt som ett försök att illustrera hur heterogen denna problematik är och hur känsliga olika skattningar är för vilka mått man använder. Sedan översikten genomfördes 2019 har ytterligare beräkningar publicerats och samtliga har hamnat inom det intervall som anges här. En norsk befolkningsstudie från 2021 kom fram till en prevalens på 15,6 procent [3], två svenska befolkningsstudier med data från 2021 och 2020 kom fram till 12,9 [4] respektive 10,6 procent [5].

Barnens livssituation och risker för problem

Att livssituationen för barn till föräldrar med alkoholproblem påverkas negativt är väl belagt genom flera olika forskningsstudier, liksom att det finns stora variationer i både utsatthet och sårbarhet. En rad olika förklaringar har lyfts till att livssituationen försämras: bristande familjestrukturer, instabila familjeritualer med avseende på måltider, helgaktiviteter och semestrar, ökade familjekonflikter, lägre familjesammanhållning, ökad familjeisolering och en lägre grad av kommunikation inom familjen [6, 7]. Dessutom kan föräldrar som har alkoholproblem periodvis vara både emotionellt och fysiskt frånvarande [7] och det är också vanligt att de har någon form av psykisk sjukdom som en antisocial personlighetsstörning, depression och ångest [8]. Exempel på konkreta händelser som barnen brukar återge är att de blivit lämnade i otrygga situationer, ofta har hört föräldrarna gräla när de varit berusade samt att barnen själva blivit utsatta för kränkningar eller våld [9]. Ofta känner barnen skam inför situationen vilket gör att de sällan pratar med någon utomstående

om familjesituationen [10]. Många gånger tvingas barnen som anhöriga att utföra uppgifter i familjen som normalt sköts av vuxna, vilket kan vara destruktivt för barnet [7].

Mot bakgrund av dessa svårigheter är det inte förvånande att barnen har en förhöjd risk för en rad olika problem i jämförelse med andra barn [10]. Under barndomen har det visat sig vara betydligt vanligare med olika psykosociala problem, bland annat ökad hyperaktivitet, normbrytande beteende, depressions- och ångestsymtom, låg självkänsla och bristande impulskontroll [11-16]. Barn med föräldrar som har alkoholproblem har oftare problem i skolan, med sina relationer och med sitt mående [17, 18] och dricker också mer alkohol än andra barn [4]. Det har visat sig att riskerna ökar redan vid mildare former av negativa erfarenheter av föräldrars drickande och ökar ytterligare ju mer allvarliga problemen upplevs [19]. Bland de barn som söker hjälp är utsattheten särskilt hög – över hälften har erfarenhet av fysiskt och/eller psykiskt våld [10].

Men det är inte bara under barndomen som det uppstår problem för barnen; barn som växer upp med föräldrar som har alkoholproblem uppvisar även som vuxna en ökad risk för många problem i form av exempelvis kriminalitet, ångest och depression [20]. Risken är också förhöjd för självmordsförsök och arbetslöshet [21, 22] och för att få egna alkoholproblem [23-25]. I en forskningsgenomgång, visade 19 av 21 inkluderade studier även ett tydligt samband mellan föräldrars och deras barns alkoholkonsumtion [26]. Detta är inte förvånande givet att alkoholproblem till viss del är ärftligt och att ungefär 50 procent av överförbarheten påverkas av gener [27]. Vissa studier har uppskattat att barn till föräldrar med alkoholproblem har två till åtta gånger högre risk för att själva utveckla alkoholproblem [28].

Forskning har också visat att barnen kan drabbas av problem även utan direkt exponering för föräldrarnas alkoholproblem. Till exempel har det visat sig att en förhöjd risk för känslomässiga problem kan uppstå för barnen oavsett om de lever med den missbrukande föräldern eller inte [29]. Andra studier har visat att barnen kan drabbas av olika former av psykisk ohälsa även när föräldrarnas alkoholproblem har upphört, exempelvis depression och självmordstankar [30]. Detta kan bero på att det finns kvar ett behov av att bearbeta relationen till föräldern, något som för vissa kan ta mycket lång tid.

Det bör nämnas att det finns studier som pekar på att det finns en oklarhet om sambandets kausalitet, dvs i vilken utsträckning det verkligen är föräldrarnas drickande som orsakar problem för barnen och inte andra ogynnsamma omständigheter i familjens situation, såsom psykisk ohälsa och låg socioekonomisk position [23]. Men oavsett hur den exakta kausala mekanismen ser ut så visar den samlade forskningen att dessa barn är en sårbar grupp som ofta växer upp under ogynnsamma förhållanden och som har en ökad risk för att själva utveckla olika problem.

Variationer i utsatthet mellan olika grupper

Det har också visat sig att utsattheten för föräldrars alkoholproblem varierar mellan olika grupper i samhället till exempel utifrån socioekonomisk position. Socioekonomisk position (ibland kallat socioekonomisk status) avgör en grupps förutsättningar inom centrala livsområden som utbildning, inkomst och yrke och handlar om tillgång till resurser och möjligheter som påverkar levnadsvillkor, hälsa och livskvalitet. Det har exempelvis framkommit att i familjer där föräldrarna hade en lägre utbildning är det vanligare att barnen upplever problem med att föräldrarna dricker [5]. Liknande resultat har man sett i andra nordiska studier. Inom ramen för en stor dansk befolkningsstudie framkom exempelvis att ekonomiska problem var närmare tre gånger vanligare i familjer där barn upplevde att föräldrarna hade alkoholproblem [29]. I en annan stor norsk befolkningsundersökning visade det sig vara vanligare att vuxna som under sin uppväxt haft föräldrar med alkoholproblem hade en lägre socioekonomisk position jämfört med de som inte hade den erfarenheten [3].

Ett annat genomgående och tankeväckande forskningsresultat är att kvinnor rapporterar fler problem än män och att det gäller både i ungdomen och som vuxen. I en svensk studie av 15–16 åringar visade det sig att 15 procent av flickorna rapporterade negativa konsekvenser av föräldrarnas drickande jämfört med 11 procent av pojkarna [17]. Det var genomgående fler flickor än pojkar som upplevde föräldrarnas drickande som problematiskt, som försökte påverka föräldrarna att dricka mindre, som upplevde att föräldrarna grälade när de druckit och som försöka förhindra drickandet genom att gömma alkoholen. Liknande resultat har framkommit i andra svenska studier [5, 31] men även i studier från andra länder som t.ex. Danmark [29] och Norge [3].

Det bör noteras att detta resultat skiljer sig från vad som visas i studier baserade på registerdata där ungefär samma andel kvinnor och män har en förälder i behandling för alkoholproblem [22]. Att fler kvinnor rapporterar problematiska upplevelser skulle kunna tyda på en högre sårbarhet för föräldraproblematik [32] och familjekonflikter [33] samt en efterföljande högre tendens att uppfatta och rapportera sådana problem. Ingen av ovan nämnda forskningsstudier har kunnat förklara dessa könsskillnader, men en möjlig förklaring kan vara att flickor under tonåren är mer fokuserade på aktiviteter som gynnar nära relationer med kamrater medan pojkar är mer engagerade i grupprelaterade aktiviteter [34]. Att kvinnor har fler nära relationer skulle kunna innebära att de får en högre medvetenhet om andras beteende, inklusive föräldrar som dricker för mycket. Det är dock av stort intresse att förstå dessa könsskillnader mer ingående och att ta upp denna fråga i framtida studier.

Exempel på hur barnen hanterar sin situation

Under uppväxten i en familj med föräldrar som har alkoholproblem har det visat sig att barnen utvecklar många olika strategier för att hantera situationen vilka på ett övergripande plan kan delas in i proaktiva och reaktiva strategier [35, 36]. Proaktiva strategier utgör försök att förhindra att föräldern dricker alkohol. Det kan handla om att leta upp undangömd alkohol och göra sig av med den eller att helt enkelt aktivt uppmana föräldern att sluta dricka. Det kan också handla om att ständigt iaktta föräldern för att på så sätt hinna förbereda sig för att minska risken för problem. Eftersom barn har begränsade möjligheter att ingripa förebyggande mot en vuxen är reaktiva strategier vanligare. Dessa består av olika sätt att hantera problem som redan uppstått i syfte att minska de negativa konsekvenserna av berusningen. Exempel på sådana åtgärder är att väcka en berusad förälder eller att medla när föräldrarna bråkar. Inom ramen för reaktiva strategier finns även det som kallas *undvikande strategier* som på olika sätt går ut på att hålla sig undan en berusad förälder; att inte väcka föräldern, att avsluta telefonsamtal med berusad förälder i de fall man inte bor tillsammans eller att lämna hemmet.

Barns reaktiva strategier kan också omfatta omsorgsarbete i form av att ta en föräldraroll, s.k. föräldrafiering. Den innebär att barnen tar hand om hushållet, den påverkade föräldern och syskon genom att laga mat, diska, städa huset, gå med tvätten till tvättstugan och lägga småsyskon. I vissa fall handlar omsorgen om att finnas hos föräldern som ett sätt att hantera sin oro för vad som ska hända. Det är också vanligt att barn har strategier för att dölja föräldrarnas problem inför omgivningen både för föräldrarnas och sin egen skull. En viktig anledning är att det uppfattas som skamligt och tabubelagt att berätta om alkoholproblem i familjen.

Hur många får hjälp och vilket stöd får de?

Trots att barn som växer upp med föräldrar som har alkoholproblem är en sårbar grupp så är det få av dessa barn som erbjuds stödinsatser. En kartläggning från 2014 visade att endast en fjärdedel (24 procent) av barn till föräldrar som var inskrivna inom missbruks- och beroendevården själva erhöll stödinsatser [37]. Detta innebär att tre av fyra barn i denna utsatta grupp inte fick det stöd de sannolikt behövde. Någon mer aktuell skattning av stödet i denna grupp har inte tagits fram och det är därmed oklart om det har skett någon förbättring sedan dess.

Hur det ser ut för den stora gruppen barn med föräldrar som har alkoholproblem och inte söker eller får behandling inom missbruks- eller beroendevården är inte känt men en viss fingervisning kan fås genom att ta del av den årliga kartläggning av kommunernas verksamhet som genomförs av organisationen Junis. I deras senaste kartläggning av kommunernas verksamhet som gäller 2023, framkom att 98 procent av kommunerna som deltog i studien (201 av 290 kommuner) hänvisade till någon form av stödverksamhet för barn till föräldrar med alkoholproblem [38]. De flesta kommuner uppgav att stödverksamheten bedrevs i kommunens egen regi (91

procent) men det var även relativt vanligt att stödverksamhet bedrivs av en ideell organisation (17 procent), eller en annan kommun (15 procent). I ett mindre antal kommuner angavs att stödverksamhet bedrevs av privata företag (5 procent).

Familjeinsatser var den vanligaste stödformen (83 procent), följt av stödsamtal (81 procent) och stödgrupper (61 procent). Att erbjuda en kontaktfamilj/person var också relativt vanligt (24 procent). De flesta kommuner får kontakt med barnen genom socialtjänstens verksamhet för barn (78 procent) och genom skolan (75 procent). Det är även vanligt att kommunerna får kontakt med barnen genom socialtjänstens verksamhet för vuxna (61 procent) och genom att enskilda vuxna söker stöd för barnen (51 procent). Var tredje kommun (33 procent) angav också att de får kontakt med barnen genom polisen. Kontakt genom regionens eller förskolans verksamhet var ungefär lika vanligt, 29 respektive 23 procent av kommunerna har angivit dessa alternativ. Femton procent av kommunerna angav att barnen själva sökt stöd och 6 procent att det sker via sociala medier.

Av 254 kommuner var det 224 som besvarade frågan om ungefär hur många barn som deltagit i stödverksamhet under 2023. Enligt dessa kommuner var det 3 574 barn som hade deltagit i stödverksamhet av något slag. Även om det skulle tillkomma ett antal barn om samtliga kommuner hade svarat på frågan, måste detta anses vara en låg andel sett till det antal barn som uppskattningsvis befinner sig i denna situation och som sannolikt skulle behöva någon form av hjälp. Givet de skattningar som finns av hur många dessa barn är så kan man dra slutsatsen att det finns ett betydande dolt behov av hjälp till denna grupp i Sverige.

Referenser

1. Waldenström U. Vakthunden - Barn i alkoholems skugga: Fri Press; 2024.
2. Ramstedt M. Hur många barn växer upp med föräldrar som har alkoholproblem? Resultat från en systematisk litteraturöversikt. CAN; 2019. Report No.: 978-91-7278-302-7
3. Haugland SH, Elgán TH. Prevalence of parental alcohol problems among a general population sample of 28,047 Norwegian adults: evidence for a socioeconomic gradient. *International journal of environmental research and public health*. 2021;18(10):5412.
4. Workie HM, Wahlström J, Svensson J, Låftman SB. Perceived parental alcohol problems and drinking patterns among adolescents in Sweden. *Addictive behaviors reports*. 2024;19:100535.
5. Wahlström J, Magnusson C, Svensson J, Låftman SB. Problematic familial alcohol use and adolescent outcomes: Do associations differ by parental education? *Nordic studies on alcohol and drugs*. 2023;40(6):606-24.
6. Johnson JL, Leff M. Children of substance abusers: Overview of research findings. *Pediatrics*. 1999;103(Supplement_2):1085-99.
7. Kelley ML, French A, Bountress K, Keefe HA, Schroeder V, Steer K, et al. Parentification and family responsibility in the family of origin of adult children of alcoholics. *Addictive behaviors*. 2007;32(4):675-85.
8. Hasin DS, Stinson FS, Ogburn E, Grant BF. Prevalence, correlates, disability, and comorbidity of DSM-IV alcohol abuse and dependence in the United States: results from the National Epidemiologic Survey on Alcohol and Related Conditions. *Archives of general psychiatry*. 2007;64(7):830-42.
9. Sundin E. Att bo med någon som dricker för mycket under barndomen. I Ramstedt, M.(Red.), Landberg, J., Svensson, J. & Sundin, E. (2018) Aktuella perspektiv på alkoholkulturen i Sverige. Om dryckesmotiv, dryckeskontext, attityder och anhörigproblematik.; 2018. Report No.: CAN-rapport nr 177.
10. Mackrill T, Elklit A, Lindgaard H. Treatment-seeking young adults from families with alcohol problems. What have they been through? What state are they in? *Counselling and Psychotherapy Research*. 2012;12(4):276-86.
11. Carbonneau R, Tremblay RE, Vitaro F, Dobkin PL, Saucier J-F, Pihl RO. Paternal alcoholism, paternal absence and the development of problem behaviors in boys from age six to twelve years. *Journal of Studies on Alcohol*. 1998;59(4):387-98.
12. Christensen HB, Bilenberg N. Behavioural and emotional problems in children of alcoholic mothers and fathers. *European child & adolescent psychiatry*. 2000;9(3):219-26.
13. Elkins IJ, McGue M, Malone S, Iacono WG. The effect of parental alcohol and drug disorders on adolescent personality. *American Journal of Psychiatry*. 2004;161(4):670-6.

14. Steinhausen H-C, Göbel D, Nestler V. Psychopathology in the offspring of alcoholic parents. *Journal of the American Academy of Child Psychiatry*. 1984;23(4):465-71.
15. Pisinger VSC, Tolstrup JS. Are emotional symptoms and depression among young people with parental alcohol problems modified by socioeconomic position? *European child & adolescent psychiatry*. 2022;31(5):747-55.
16. Brolin Låftman S, Östberg V, Wahlström J, Ramstedt M, Raninen J. Exposure to parental problem drinking during adolescence and symptoms of depression and anxiety in young adulthood: A Swedish national cohort study. *Drug and alcohol review*. 2024;43(6):1461-72.
17. Ramstedt M, Raninen J, Larm P, Livingston M. Children with problem drinking parents in Sweden: Prevalence and risk of adverse consequences in a national cohort born in 2001. *Drug and alcohol review*. 2022;41(3):625-32.
18. Wahlström J, Magnusson C, Låftman SB, Svensson J. Parents' drinking, childhood hangover? Parental alcohol use, subjective health complaints and perceived stress among Swedish adolescents aged 10–18 years. *BMC public health*. 2023;23(1):162.
19. Ramstedt M, Raninen J, Larm P, Livingston M. Children with problem-drinking parents in a Swedish national sample: is the risk of harm related to the severity of parental problem drinking? *European Journal of Public Health*. 2023;ckado22.
20. Harter SL. Psychosocial adjustment of adult children of alcoholics: A review of the recent empirical literature. *Clinical psychology review*. 2000;20(3):311-37.
21. Christoffersen MN, Soothill K. The long-term consequences of parental alcohol abuse: a cohort study of children in Denmark. *Journal of substance abuse treatment*. 2003;25(2):107-16.
22. Hjern A, Arat A, Vinnerljung B. Att växa upp med föräldrar som har missbruksproblem eller psykisk sjukdom–hur ser livet ut i ung vuxen ålder. *NKA Barn som anhöriga*. 2014;2014:4.
23. Rossow I, Felix L, Keating P, McCambridge J. Parental drinking and adverse outcomes in children: A scoping review of cohort studies. *Drug and alcohol review*. 2016;35(4):397-405.
24. Hemmingsson T, Danielsson A-K, Falkstedt D. Fathers' alcohol consumption and risk of alcohol-related hospitalization in offspring before 60 years of age. *Drugs: Education, Prevention and Policy*. 2017;24(1):3-8.
25. Thor S, Hemmingsson T, Danielsson A-K, Landberg J. Fathers' alcohol consumption and risk of substance-related disorders in offspring. *Drug and alcohol dependence*. 2022;233:109354.
26. Rossow I, Keating P, Felix L, McCambridge J. Does parental drinking influence children's drinking? A systematic review of prospective cohort studies. *Addiction*. 2016;111(2):204-17.
27. Verhulst B, Neale MC, Kendler KS. The heritability of alcohol use disorders: a meta-analysis of twin and adoption studies. *Psychological medicine*. 2015;45(5):1061-72.

28. Grant BF, Harford TC, Dawson DA, Chou P, Dufour M, Pickering R. Prevalence of DSM-IV alcohol abuse and dependence: United States, 1992. *Alcohol Health and Research World*. 1994;18(3):243.
29. Pisinger VS, Bloomfield K, Tolstrup JS. Perceived parental alcohol problems, internalizing problems and impaired parent—Child relationships among 71 988 young people in Denmark. *Addiction*. 2016;111(11):1966-74.
30. Alexanderson K, Näsman E. Barns upplevelser när föräldrars missbruk upphört: "Alltså det är svårt att må bra igen". *Nordic studies on alcohol and drugs*. 2017;34(5):400-14.
31. Elgán TH, Leifman H. Prevalence of adolescents who perceive their parents to have alcohol problems: A Swedish national survey using a web panel. *Scandinavian journal of public health*. 2013;41(7):680-3.
32. Homel J, Warren D. The relationship between parent drinking and adolescent drinking: differences for mothers and fathers and boys and girls. *Substance Use & Misuse*. 2019;54(4):661-9.
33. Davies PT, Lindsay LL. Interparental conflict and adolescent adjustment: Why does gender moderate early adolescent vulnerability? *Journal of Family Psychology*. 2004;18(1):160.
34. Perry DG, Pauletti RE. Gender and adolescent development. *Journal of research on adolescence*. 2011;21(1):61-74.
35. Alexanderson K, Näsman E. Barndom och föräldraskap i missbrukets skugga: Barn, ungdomar och föräldrar berättar om vardagsliv och behov av stöd när föräldern har missbruksproblem. Regionförbundet, Uppsala län & Uppsala universitet; 2015.
36. Holmila MJ, Itäpuisto M, Ilva M. Invisible victims or competent agents: Opinions and ways of coping among children aged 12–18 years with problem drinking parents. *Drugs: education, prevention and policy*. 2011;18(3):179-86.
37. Raninen J, Leifman H. Barn till föräldrar i missbruks-och beroendevård.
38. Junis. Bryt mönstret - Om kommunernas stöd till barn som växer upp i familjer med missbruk. 2024.